

Az építési termék irányelv gyakorlati kérdései

I. rész

Építési terméket forgalomba hozni – sőt, már betervezni is – csak akkor lehet, ha a termék rendelkezik a rávonatközö megfelelőségi igazolással. A 89/106/EGK építési termék irányelv [általánosan használt angol rövidítéssel: *CPD (Construction Products Directive)*] – amiről az Építési Piac számos információt adott korábbi számaiban is – egységesen szabályozza az Európai Unió piacán az építési termékek szabad forgalmának feltételeit. Ennek honosítását alapvetően a 3/2003. (I. 25.) BM–GKM–KvVM közös miniszteri rendelet tartalmazza. Az uniós csatlakozással egyidejűleg a szabályozás teljeskörűen megfelel az uniós követelményeknek. Az építésügy egyik legátfogóbb, az építőipart és építőanyag-ipart alapvetően meghatározó szabályozása a gyakorlatban számos kérdést vet fel. A tanfolyamokon, konferenciákon a piaci szereplők részéről leggyakrabban felvetődő, vélhetően közérdeklődésre számot tartó kérdésekből és válaszokból indítunk sorozatot.

Összefoglalóan: hazánkban – ahogy a többi európai uniós országban is – csak olyan építési terméket szabad forgalomba hozni és beépíteni, amelyik rendelkezik megfelelőségi igazolással és építési célra alkalmas. A termék akkor alkalmas építési célra, ha az építmény (és nem a termék) – amelybe a terméket beépítik – kielégíti az irányelvben megfogalmazott alapvető követelményeket. A műszaki specifikációnak való megfelelőségi igazolás lehet megfelelőségi tanúsítvány (kijelölt tanúsító szervezet által kiállítva), vagy szállítói megfelelőségi nyilatkozat. A megfelelőségi igazolás különféle módzatainak választása nem a szállító döntésétől függ. Annak minimumát az Európai Unió bizottságának határozatai írják elő.

1. Milyen fontosabb változások történtek az építési termékek forgalomba hozatalában az uniós csatlakozással összefüggésben?

Az uniós csatlakozás az építési termékek forgalmazásának szabályozásában csupán annyi változást jelent, amennyit a 3/2003.(I. 25.) BM–GKM–KvVM együttes rendelet már tartalmaz. Vagyis a rendelet néhány bekezdése: 6.§, 8.§(3), 12.§, 14.§(2) és a rendelet 2. és 3. melléklete az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény életbe lépésének napján lett hatályos. Illetve ugyanezen naptól a rendelet 11. § (2) és a 14. § (3) és

(4) hatályát veszítette, a rendelet 5. § (3) pedig módosult. Az írás időpontjáig kijelölt szervezet lett az Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Kht. (vizsgálatra és tanúsításra, kijelölési száma 1415). Jóváhagyó (approval) intézet lett az ÉMI Kht. mint az EOTA (European Organisations for Technical Approvals) rendes tagja.

2. Mi a különbség az ETA (European Technical Approval, Európai Műszaki Engedély) és az ÉME (Építőipari Műszaki Engedély) között?

Az ETA kiadására akkor kerülhet sor, ha az adott termékre nincs harmonizált szabvány, vagy mandátum annak kidolgozására. Az ETA az építési termék megvizsgálásán és kipróbálásán alapul. Az eljárás során értékelni kell az építési termék irányelv előírásait és az Értelmező Dokumentumok adott termékre vonatkozó lényeges követelményeit. Az ETA kiadására az EOTA [European Organisation for Technical Approvals, Műszaki Engedélyek (Jóváhagyások) Európai Szervezete] tagszervezetei jogosultak. Magyarországi szervezetek közül csak az Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Kht. tagja az EOTA-nak, így a jogosultsággal is csak az ÉMI rendelkezik. Az ETA kiadásának kétféle útja lehet: útmutató ETAG (ETA Guideline) alapján, vagy – hosszadalmasabb eljárás keretében – anélkül. Ha az építési termék megfelelőség-igazolása

ETA alapján történt és a termék megfelel valamennyi rá vonatkozó jogszabályban meghatározott alapvető követelménynek, akkor a CE megfelelőségi jelölés az építési terméken elhelyezhető, s az európai piacon szabadon forgalmazható.

Az építőipari műszak engedély (ÉME) szabvány hiányában készített műszaki követelményrendszer. A szállító kérelmére akkor adható ki, ha nincs a termékre vonatkozó más jóváhagyott műszaki specifikáció, vagy az ezekben foglaltaktól a termék jelentősen eltér. Az ÉME alapján kiállított megfelelőségi igazolással ellátott termék szabadon csak Magyarországon forgalmazható (hasonlóan a többi uniós ország nemzeti szabályozásához. Vagyis ha a műszaki specifikáció nem harmonizált szabvány, vagy ETA, a termékre vonatkozó előírások országonként változhatnak), CE megfelelőségi jellel nem látható el.

Nyilvánvaló, hogy az ETA alapján történő megfelelőségi eljárás hosszabb időt igényel és költségesebb is, mint az ÉME, de az előbbi hatóköre az egész Unióra vonatkozik, míg az utóbbi csak Magyarországra.

3. Lehet-e a műszaki specifikációkban (harmonizált szabvány, ETA) megfogalmazott követelményeknél szigorúbb elvárásokat megfogalmazni az egyes országokban?

A tagállamok nem akadályozhatják meg országaik területén azoknak a termékeknek a szabad mozgását, forgalomba hozatalát vagy használatát, amelyek kielégítik az építési termék irányelv előírásait. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy azoknak a termékeknek a használatát arra a célra, amelyre ezeket tervezték, ne akadályozhassák meg olyan szabályok vagy feltételek, amelyeket állami szervek diktálnak. Az áruk szabad áramlásának éppen az a lényege, hogy az a termék, amelyik kielégíti a CE megfelelőségi jelölés feltételeit, az egységes piacon szabadon forgalmazható legyen. Több országban is találkozhatunk ugyanakkor olyan jelölésekkel, amelyek azt igazolják, hogy a termék a műszaki specifikációkban foglaltaknál magasabb követelményeket is kielégít. Ez nem kötelező előírás, hanem általában szakmai szövetségek által kidolgozott és elfogadott ajánlás. Tény, hogy néhány országban és néhány terméknél a gyakorlatban ez piacvédelmi intézkedésnek is tűnhet. De mégsem az, mivel egyrészt nem kötelező betartani, másrészt bármely országbeli termék megszerezheti a külön jelölést, ha az előre megfogalmazott szigorúbb követelményeket kielégíti. Más kérdés, hogy ennek az eljárásnak milyen költségkihatása és időszükséglete van egy külföldi gyártó vagy forgalmazó esetén.

4. Lehetséges-e, hogy valamelyik harmonizált szabvány vagy ETA a gyakorlatban nem elégíti ki az építési termék irányelv előírásait. Ekkor mi a teendő?

Ha ez felmerül valamelyik tagállamban, akkor erről értesíteni kell az építési termék irányelvben foglaltak sze-

rint létrehozott Építési Állandó Bizottságot. Ennek a bizottságnak sürgősen állást kell foglalnia. Ha a Bizottság jogosnak ítéli a felvetést, akkor a szabványt vagy az érintett jóváhagyást vissza kell vonni.

5. Milyen feltételek mellett helyezhető el jogszerűen a CE jelölés az építési termékeken?

A CE jelölés egy építési terméken akkor helyezhető el jogszerűen, ha az adott építési termékre van megfelelőségi igazolás, amit honosított harmonizált szabvány vagy európai műszaki engedély alapján állítottak ki, és az építési termék megfelel valamennyi rá vonatkozó alapvető követelménynek.

6. Mi a helyzet, ha egy építési termék viseli a CE megfelelőségi jelölést, de vélhetően erre nem lenne jogosult?

A CE megfelelőségi jelölés jogosultságának elbírálását minden tagállamban a piac-felügyeleti hatóságok (nálunk a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség, illetve az építés felügyeleti hatóság) külön jogszabályokban meghatározott módon jogosultak ellenőrizni. Az Unió vonatkozó irányelve ezzel kapcsolatban követelményeket támaszt, de a módszert a tagállamokra bízta. Ennek tudható be, hogy az egyes országokban nagyon változatos piac-felügyeleti szabályozás és gyakorlat folyik. Magyarországon az előírt műszaki követelmények teljesítését, a termékre vonatkozó megfelelőségi igazolás meglétét, az ennek alapját képező műszaki specifikációkra való hivatkozás megalapozottságát a szállítónál és a felhasználónál a fogyasztóvédelmi és az építés-felügyeleti hatóság jogosult ellenőrizni. Jogszabálysértés vagy veszélyes termék esetén a fogyasztóvédelmi hatóság végső esetben a termék forgalmazását is betilthatja, illetve az építés-felügyelet az építkezést leállíthatja. Ha a CE megfelelőségi jelöléssel ellátott építési termék nem felel meg a rá vonatkozó követelményeknek, akkor a hatóságoknak értesíteniük kell a Központi Piac-felügyeleti Információs Rendszert (KIPR), amelyen keresztül az Európai Unió megfelelő szervezeteit is tájékoztatják.

7. Vonatkozhat-e egy építési termékre az építési termék irányelven kívül más irányelv is? Minek kell megfelelni, hogy a termék CE megfelelőségi jelölést kaphasson?

Igen, vonatkozhat. Ha a termékek más szempontok tekintetében más irányelvek hatály alá is tartoznak és ezek szintén előírják a CE megfelelőségi jelölés alkalmazását, akkor jelezni kell, hogy az építési termék irányelven kívül a termékek ezen más irányelv előírásának is megfelelnek. Gondosan ellenőrizni kell, hogy a CE jelölés mire vonatkozik. A gyakorlatban találkozhatunk például szellőző berendezéseken CE megfelelőségi jelöléssel. Valójában előfordulhat, hogy a berendezés részét képező villanymotor rendelkezik CE megfelelőségi jelöléssel, de az még nem jelenti azt, hogy az egész berendezés jogosult a CE jelölésre.

8. Az egyes építési termékekre vonatkozó megfelelőségi igazolás módozatát mi határozza meg, hol lehet azt összefogottan áttekinteni, s mennyiben lehet attól eltérni?

A konkrét építési termékekre vonatkozó megfelelőség-igazolás módozatát (1;1+;2;2+;3;4) a Bizottság határozatokban rögzítette. A bizottsági határozatok a jogrend része, így annak alkalmazása kötelező. A négy- (a két alesettel együtt hat) féle módozatban az 1, illetve az 1+ esetben megfelelőségi tanúsításról lehet csak szó, s amit csak független kijelölt tanúsító intézet végezhet. A többi esetben szállítói megfelelőségi nyilatkozat a kötelezettség, de a háromféle alapesetből (2, 3, 4) csak az utóbbinál mellőzhető független intézet igénybevétele. Az irányelv, illetve a 3/2003.(I. 25.) BM-GKM-KvVM közös miniszteri rendelet előírja az egyes megfelelőség igazolási módozatokra vonatkozóan a gyártó és a független intézet feladatait. A füg-

getlen intézet a gyártó bizonyos feladatait elvégezheti, de fordított eset (hogy a gyártó végezzen el olyan feladatot, amelyet a jogszabály független intézetnek rendel) nem fordulhat elő. A bizottsági határozatok az Európai Unió hivatalos lapjában, az Official Journal-ban megjelennek, de az Unió honlapján is megtalálható (www.europa.eu.int/comm/enterprise/construction).

9. Kinek a feladata a megfelelőségi eljárás lefolytatása?

A vonatkozó irányelv és a rendelet is egyértelműen rögzíti, hogy az építési termékekre előírt megfelelőségi igazolási eljárás lefolytatása, a szükséges kísérő iratok csatolása, valamint a CE megfelelőségi jelölés elhelyezése a gyártó kötelezettsége.

Horváth Sándor
az ÉMI Kht. vezérigazgató-helyettese,
a MÉASZ elnöke